

ПОРУШЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ – НАСЛІДКИ У ДОРΟΣЛОМУ ЖИТТІ

Питання академічної доброчесності на сучасному етапі розвитку нашої країни є вкрай актуальним. Упродовж 2016-2018 років Міністерство освіти і науки України почало приділяти значну увагу питанням порушення академічної доброчесності, шляхом удосконалення законодавчої бази, проведення різноманітних семінарів та брифінгів тощо.

На жаль, представники освітнього процесу нехтували і продовжують нехтувати принципами та порушувати правила академічної доброчесності, незважаючи на те, що у законодавстві України відбулися суттєві позитивні зміни. А саме:

- пункт 14 постанови Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 року «Про затвердження Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника» передбачає відповідальність, у разі виявлення текстових запозичень, використання ідей, наукових результатів і матеріалів інших авторів без посилання на джерело у вигляді або зняття з розгляду дисертації незалежно від стадії проходження без права її повторного захисту, або, якщо авторові вже видано диплом доктора чи кандидата наук, позбавлення наукового ступеня [4];

- ст. 42 Закону України «Про освіту» від 05.09.2017 року визначає сутність академічної доброчесності, порядок її дотримання, відповідальність за порушення тощо.

Академічна доброчесність являє собою широкий спектр принципів та правил етичної поведінки, яких необхідно дотримуватися під час освітнього процесу на всіх його стадіях та усіма учасниками процесу: студентами, школярами, викладачами, учителями, науковими працівниками тощо.

Порушення академічної доброчесності може проявлятися у різних формах:

- плагіат (привласнення здобутків, які були отримані іншими особами, без посилання на авторів);
- самоплагіат - оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;
- фабрикація - вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;
- фальсифікація - свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;
- списування - виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання;
- обман - надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу;
- хабарництво - надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі [1].

Особливо часто порушення академічної доброчесності стосується саме студентів/аспірантів/докторантів при виконанні різного виду робіт: починаючи від реферату і закінчуючи дипломними роботами та дисертаціями. При їх написанні студенти/аспіранти/докторанти активно використовують інформацію, не роблячи посилання на джерело інформації, тобто привласнюють чужі думки і видають їх за свої, а також не викладають своїх власних міркувань. Здавалося б, нічого особливого або серйозного, проте, на нашу думку, такі правопорушення під час навчання можуть мати відчутні наслідки у майбутньому під час дорослого професійного життя студентів/аспірантів/докторантів.

Навчаючись в університеті, студенти прагнуть отримати професійні знання та набуті фахових компетентностей і як результат - бути конкурентоспроможними на ринку праці. Це дозволить отримувати високу заробітну плату, а рівень життя, відповідно, буде на високому рівні.

На наш погляд, можливі декілька варіантів розвитку подій при такому порушенні правил академічної доброчесності, як плагіат, які представлені на рисунку 1.

Відповідно до сценарію 1 у студентській роботі було виявлено плагіат. У таких випадках законодавством передбачено такі види академічної відповідальності [4]:

1) повторне проходження оцінювання або повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми, що може викликати додаткові грошові витрати для студента, адже послуги будуть надаватися понад обсяги часу, визначені навчальним планом, а також додаткові витрати часу як студента, так і викладача;

2) позбавлення академічної стипендії;

- 3) позбавлення наданих закладом вищої освіти пільг з оплати навчання;
- 4) відрахування із закладу вищої освіти – це означає, що студент даремно витратив свій час та було даремно витрачено кошти батьків, якщо навчання було на контрактній основі і державні кошти – якщо на бюджетній.

Якщо ж порушення академічної доброчесності не будуть присікатися на даному етапі, то наступним можливим кроком може бути хабар викладачеві аби «закрити очі» та проігнорувати подібні порушення, що є ще одним із видів порушень академічної доброчесності – корупція.

Другий сценарій передбачає невиявлення викладачами плагіату під час навчання, що дасть можливість студенту безперешкодно отримати диплом, який не буде підтверджуватися реальними знаннями, навичками та компетентностями, що буде мати негативні наслідки у професійному житті.

При використанні плагіату студент обмежує свої знання, не розвиває мислення, і як результат, стає низько кваліфікованим працівником, який не здатен виконувати задачі та вирішувати проблеми у професійній сфері. Такий працівник не буде користуватися попитом серед працедавців, адже кожен прагне знайти розумного, креативно мислючого, висококваліфікованого робітника.

Виникає ризик безробіття, або ж низькооплачуваної роботи. Також, працевлаштування такого «професіоналу» загрожуватиме підприємству збитками при наданні неякісних послуг або виробництві товару низької якості.

Ще один можливий варіант для дипломованого випускника-плагіатора – це влаштування на роботу за допомогою «зв'язків» родичів, друзів та інших знайомих або ж хабар, що є одним із проявів корупції. Крім цього, негативним також є «втрата» даного робочого місця для висококваліфікованого працівника.

Вважаємо, що таку глобальну проблему як порушення академічної доброчесності необхідно викорінювати ще з початкових класів, де вона може проявлятися у виконанні батьками домашніх завдань за дітей, у старших класах – у списуванні, а в університеті – у плагіаті, списуванні та виконанні студентом роботи за однокласників – робіт «на замовлення». В Україні зараз у вільному доступі на сайтах можна знайти цілі корпорації, які займаються написанням курсових, дипломних робіт, дисертацій, так званих робіт «під ключ». Все це свідчить про «рівень» нашої вищої освіти в Україні і є підставою для недовіри з боку бізнесу, майбутніх абітурієнтів та їх батьків. Саме у такий спосіб система освіти стане дійсно дієвою і надаватиме реальні знання та навички випускникам ВНЗ, а не лише диплом.

Україна стала на шлях подолання цієї проблеми завдяки змінам у законодавстві, участі у таких проектах, як наприклад SAIUP– Проект сприяння академічної доброчесності в Україні, місією якого є системні зміни у вищій освіті України і дотримання основних принципів: довіра, чесність, прозорість, реальне навчання, справжня наукова робота [2]. Але, поки що, учасниками даного проекту є лише 10 вищих навчальних закладів України. На нашу думку, рамки даного проекту необхідно розширювати. Програма «Розвиток лідерського потенціалу університетів України» (British Council), яка є інноваційним проектом з формування культури лідерства у вітчизняній вищій освіті, також активно підтримує проекти пов'язані з академічною доброчесністю: учасниками Програми в 2017-2018 рр. були Чернігівський національний технологічний університет з проектом «Розвиток доброчесності в науці та навчанні», Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана з проектом «Імплементация стратегії академічної доброчесності університету», а у 2018-2019 рр. Вінницький національний технічний університет з проектом «Формування культури академічної доброчесності в студентську середовищі»

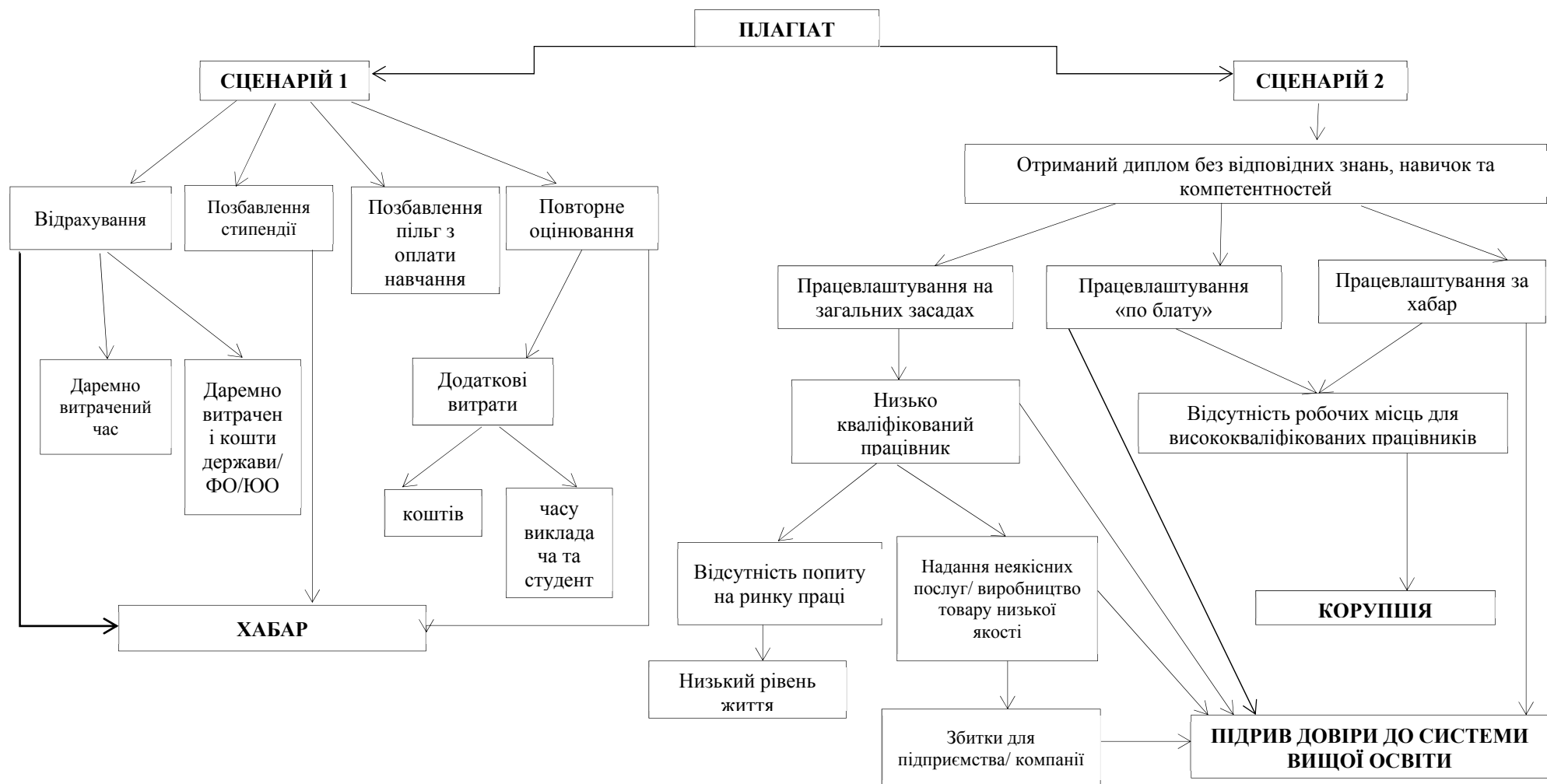

Рис.1. Сценарій можливих наслідків порушення академічної доброчесності

Список використаних джерел

- 1.Електронний ресурс. Режим доступу: <http://aphd.ua/shcho-take-akademichna-dobrochesnist>
- 2.Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.saiup.org.ua/pro-proekt/>
- 3.Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.britishcouncil.org.ua/programmes/education/leadership-development>
- 4.Електронний ресурс. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/567-2013-%D0%BF>

Красуля А.В., к. пед. н., ст. викладач,
Сумський державний університет(м. Суми, Україна)

СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНА МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ІЗ ФАНДРЕЙЗИНГУ В УНІВЕРСИТЕТАХ УКРАЇНИ

Форми, методи й засоби управління сучасним університетом становлять значний інтерес, про що свідчить велика кількість наукових праць. Використання системного підходу у ході нашого дослідження уможливило розглянути освітній фандрейзинг як складний феномен в контексті взаємозв'язку та взаємодії всіх його складових. Для забезпечення практико-орієнтовного спрямування досліджуваного процесу нами було розроблено структурно-функціональну модель процесу підготовки фахівців із фандрейзингу у вітчизняному університеті, що зумовлено соціальним замовленням на професійного фахівця, підготовленого до фандрейзингової діяльності (ФД) у ВНЗ України (див. рис. 1).

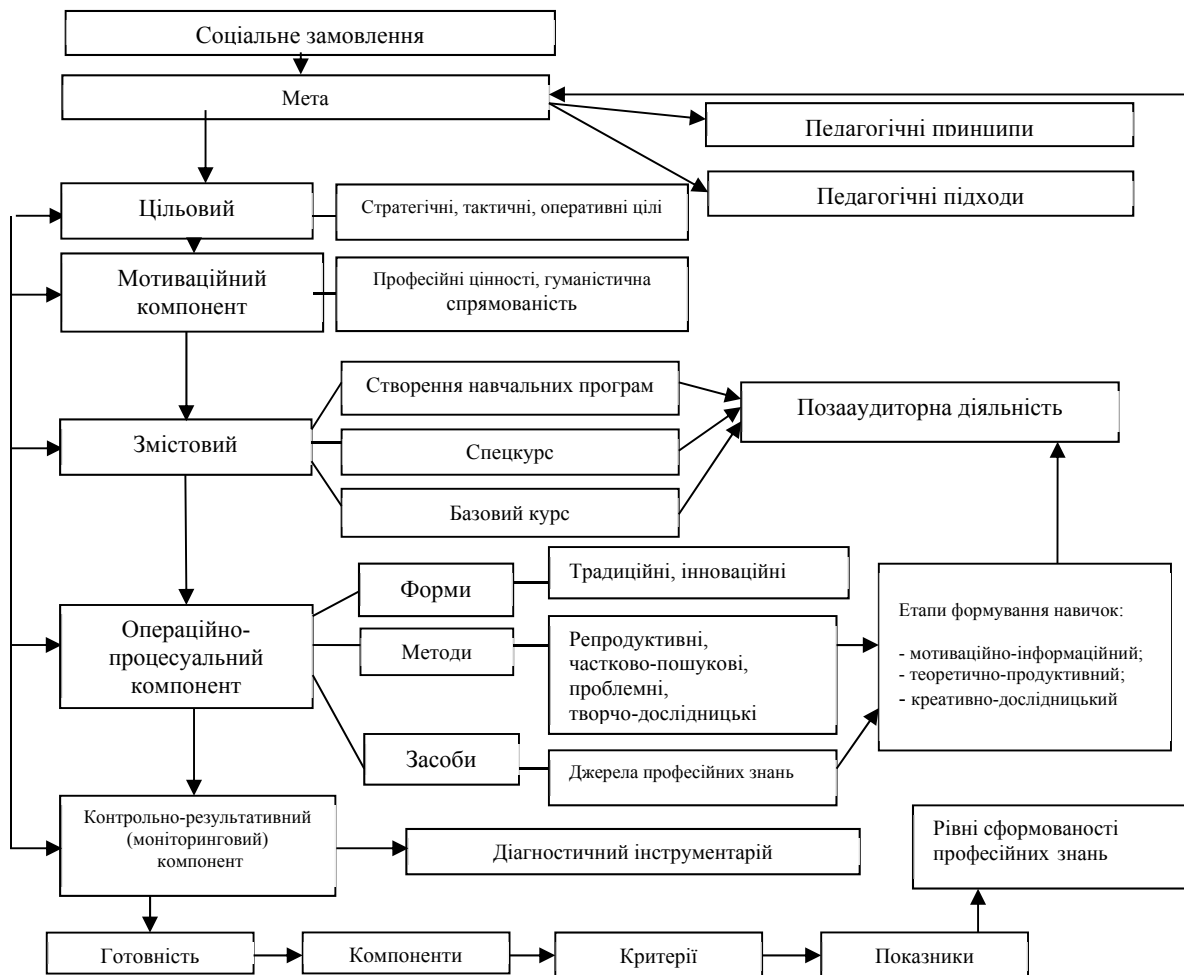

Рис. 1 Структурно-функціональна модель формування системи підготовки фахівців із фандрейзингу в університетах України.

Модель складається із таких компонентів: *цільовий, мотиваційний, змістовий, операційно-процесуальний, контрольно-результативний.*